LIF OCH DÖD

ELLER

BRANDEN VID GLASBRUKSGATAN ÅR 1840.

NOVELL

AF

LARS JOHAN GOVENIUS,

Författare till följande Originalarbeten: Öfversten och hans dotter; Minnen från Skolan och Akademien; Fregatten Norrköpings Expedition till Amerika och Westindien 1861—1862; Doctor Jonas Blom; Wilhelm von Brunns Äfventyr m. fl.

H (Ref., skätr.)
EXA

LIF OCH DÖD

ELLER

BRANDEN VID GLASBRUKSGATAN ÅR 1840.

NOVELL

AF

LARS JOHAN GOVENIUS,

Författare till följande Originalarbeten: Öfversten och hans dotter; Minnen från Skolan och Akademien; Fregatten Norrköpings Expedition till Amerika och Westindien 1861—1862; Doctor Jonas Blom; Wilhelm von Brauns Skinnsoffa m. fl.

Författarens förlag. STOCKHOLM. Pris 75 öre rmt.

FÖRSTA KAPITLET.

I.

Under min resa till Amerika och Vestindien 1861 sammanträffade jag med en sjökapten vid namn Alfred Winckler och hans älskvärda hustru, hvilkas romantiska lefnad jag nu går att berätta, dock ej i sin helhet utan blott den enskilta del, som ligger till grund för deras ömsesidiga tycke för hvarandra.

* * *

Tiden ilar verkligen fram, fastän menniskan understundom klagar öfver dess likhet med snäckan; men detta felet ligger ej hos tiden, som går efter sina bestämda lagar, utan hos menniskan, som är beroende af olika blodcirkulation och derföre klagar öfver tidens snabbhet eller tröghet. Under glädjens flyktiga ögonblick ilar tiden fram som en galning, liksom den vore afundsjuk, men under sorgens långa timmar vill det nästan aldrig blifva qväll. Den som har ett lugnt temperament, finner tiden gå sin jemna gång, men den oroliga menniskan, som aldrig kommer rätt underfund med sig sjelf, kan ännu mindre mäta tiden. Vissa tillfällen i lifvet kunna

visserligen hafva rättighet att göra undantag från hvad jag nyss yttrat, vare sig det gäller tidens längd eller korthet, t. ex.: den som skall gå och tentera för en sträng professor och sjelf är osäker i sina stycken, han finner en timma hos vetenskapens väktare vara längre än ett helt år. Den som har ett skjutshåll af 3 mil att tillryggalägga och får en utkörd häst, han finner tiden gå med snäckans gång, derföre att kärran går i gående och hans eget blod i galopp. Den som är bjuden på en större middag klockan 3, men ej får sätta sig till bords förr än klockan 5, han blir ursinnig af hunger och förargelse, derföre att han ej tog sig en snaps innan han gick hemifrån, och han förbannar tiden, som hänar honom med sin flegmatiska tröghet.

* * *

Många år hade förflutit, sedan jag träffat vännen Alfred Winckler, men jag tyckte det var som i går, oaktadt jag återsåg honom med grånade polisonger. När nu vännerna blifva gråa så blir man äfven sjelf grå, ty tiden, den krabaten, är en oartig perukmakare, som i stället för att försköna oss i sin spegel, tvertom tvingar oss att med stadigt öga se på förvandlingens arbete.

II.

— Elden är lös, — skreks det på Stockholms gator år 1840, — det brinner i bomullsmagasinerna hos grosshandlar Bergman på Glasbruksgatan.

Jag var pojke den tiden, sof lätt, ansåg hvarje eldsvåda för en högtid och skulle heldre varit utan mat än nöjet att stå vid elden. Det är ett hemskt skåde-

spel att se elementerna rasa i sin vildhet, förtärande allt utan att någonsin mättas, förstörande allt utan barmhertighet och skonsamhet. De dofva klämtslagen klockan 10 på aftonen i den kalla vinternatten ljödo dödslika, då de kallade dagens trötta arbetare ur sin varma bädd att försaka hvilan och under natten kämpa med lågan om hennes rof. Sprutorna dånade på gatorna, då de rullade fram på sina små och låga jernskodda hjul; soldater med afmätta steg skyndade fram att fullgöra sina pligter; trummorna slogo hemska hvirflar, som trängde djupt in i de fördoldaste kamrar; kurirer och adjutanter flögo fram med pilens hastighet; medlemmar af frivilliga brandkåren i läderrockar och läderhattar drogo i väg till branden; slödder och pack jublade, ty i natten sågo ingen deras trasor utan mörkret jemnade dem med andra menniskor; kärror med vattentunnor kommo från alla håll för att mätta de sugande slangarne; polisbetjenter i massa skyndade att hålla ordningen vid makt; kronprinsen Oscar, i egen person lemnade Tessinska borgen för att närvara vid det förskräckliga skådespelet och uppmuntra.

Hela Skeppsbron var full med åskådare, ty från den platsen hade man god utsigt öfver Glasbruksgatan, der de stora bomullsmagasinerna voro belägna. Allt tätare och tätare blefvo klämtningarne, liksom ville klockorna kämpa med hvarandra; allt större och större eldmassor visade sig i det olyckliga qvarteret, elementet var lössläppt och sprutade vredens galla ur sitt förstörande gap; den giriga lågan hade börjat försigtigt med sitt helvetiska arbete, men snart fick hon vingar och bru-

sade nu fram, fräsande, gnistrande och kokande, lik en underjordisk krater, likt ett rytande vilddjur eller en vansinnig menniska, som förlorat förståndet. Så pojke jag var, hade jag redan kilat genom vakter och polis samt stod vid pumpstången bredvid männen af frivilliga brandkåren. "Aj, ohoj, aj, ohoj," lät det ur pumpledet, medan vi pumpade, ty dessa orden passade till takten. Glasbruksgatan är trång, hvarföre det var svårt att få upp stegar och sätta sprutor i gång. En timme hade förflutit, massor af vatten hade fallit på elden, men de hade ej besegrat utan blott retat henne.

— Mera vatten, mera vatten! — ropades från alla håll, men man kunde ej komma fram med vattentunnorna på den smala gatan. Dessutom var trängseln förfärlig, oredan stor och faran att blifva lågornas rof ej den minsta. Elden frossade i vild glädje, då den såg sitt herravälde obestridt, och dess härjningar voro förfärliga. Vid sprutan, der jag arbetade med mina små händer, började vattnet tryta och slangföraren trakterade oss med de löjligaste och mustigaste uttryck:

— Knussla inte gossar på vattsqvättarne, som en girigbuk på plåten, utan slå i. Saltsjön är stor! Hejsan, min trogna slang, du kysser lågan som en brudgum sin brud; rätt så, ingen vän i spel, när ni fått taga ett kragtag med hvarandra, blir ni nog vänner. Se så för f-n, slangen kippar efter andan och kiknar i halsen som en gammal kärring af ilska. Mera vatten, gossar, den röda fröken är näsvis, hon kommer mig på lifvet; vet hut, slyna . . . pang, nu ramlar ett bjelklager, min stege står osäker på benen som en fyllhund. Gud hjelp mig,

det bär af i sjelfva ... — här slutade monologen och vår tappra slangförare, som stod högt uppe på en stege, ramlade med stege och slang i marken. Vi trodde alla, att han såg sin sista stund, men helt oförmodadt dök han upp och kom i rännande fart till sprutan och bad om vatten, ty han var komplett brinnande sjelf. Sedan han blifvit spolad några gånger, undgick han elden och var återigen lika munter, fastän bränd, svedd, sotad och genomvåt från topp till tå. Denne man förtjenar att vidröras med några ord, och vi hafva god tid dertill, ty eldsvådan räckte i 3 dygn vill jag minnas, om ej längre. Mannen hette Norling och var hökare. Hvem minnes ej honom, då det gällde eldsvådor? Han var den första och den sista på platsen, oförvägen, kall i farans stund, djerf och modig, trotsande döden, som många gånger hade honom i sina klor och brottandes med lågan, som måste vika för hans väl beräknade anfall. På stegar, på tak, på halfbrända trappor, var Norlings plats. Hans röst, ehuru något hes af naturen, var gäll och skar som en pipa genom luften. Ingen hade gifvit honom befäl vid eldsvådorna. Han tog det sjelf och man lydde honom gerna, ty han var född till denna plats. Hans snille var obestridligt vid eldsvådan uti att ordna det hela, uti att rädda hvad som möjligtvis kunde räddas, uti att förekomma nya olyckor, och skulle händelsevis Norling ej straxt vara tillstädes vid eldsvådor, så ropades från alla håll: "hvar är Norling, hvem kommenderar slangarne, det är ju ingen reda i spelet," och bara den lilla trinda, axelbreda mannen med rödlätta anletet blef synlig, gick släckningen som en dans på alla håll, ty

Norling räckte till öfver allt Men hans välde var ej af det mildaste slaget, ty han for fram som en liten tyrann bland både höga och låga. Der han såg en sysslolös massa stå och gapa, hindrande vattentunnorna att komma fram, satte han genast slangen utan pardon på massan och lät den agera, ända tills platsen var tom. Han yttrade då skämtande: "jag serverar lite thévatten åt mamsellerna". Polis och soldater voro förskräckta för Norling och lydde blindt, ty han utdelade frikostigt slängar med både mun och hand. Vid nu omtalade eldsvåda hade kronprinsen kommit bra nära elden utan att ana någon fara. Helt hastigt rusar Norling fram, fattar honom om lifvet och bär bort honom ett godt stycke. Det blef en uppståndelse bland adjutanter, polismän och soldater Man skrek på förräderi, mord o. s. v. och man ville lägga händer på Norling, men han gaf de beställsamme en väldig knuff och yttrade, pekande på en stor bjelke, som just i samma ögonblick ramlade: "den der röda besten hade krossat prinsen så sannt jag heter Norling". Så var det också; den lille obetydlige hökarn hade förutsett faran och räddat thronföljaren. Oscar skrattade, klappade honom på axeln och tackade för hans välvilja.

Om denne Norling finnas många anekdoter, som belysa mannens karakter. Han var spelare med passion, bevistade alla slags bortslagningar, vann och tappade med lika lugn, var god vän med Bacchus, men hade dåligt ölsinne, hvarföre ofta gräl uppstod, der ej sällan Norling utmärkte sig.

Vid ett bortslagningstillfälle spelades raffel och hölls

på stora summor. En ung man hade förlorat betydligt då Norling trädde inom dörren och erbjöds af den ifriga spelaren att hålla på en så kallad "cacherad skurk", d. v. s. en sedel, som hölls i sluten hand, och sålunda kunde vara ganska stor.

— Den är tagen! — ropade Norling och steg fram till raffellådan med hatten på hufvudet.

— Pengar i stäfvan — sade spelaren.

— Kommer straxt — svarade Norling och öppnade en späckad plånbok — räcker den här?

Han framtog en sedel på 100 rdr banko.

— Nej — svarades.

— Jaså — återtog Nordling — gula gardet duger ej. Herrn älskar det blåa.

Han framvisade nu en sedel å 500 rdr banko.

— Den duger — skrek den unge spelaren med en onaturlig ifver, under det att svetten perlade på hans panna och en märkbar darrning skakade hans kropp, hvilket bemärktes af de kring bordet samlade spelarne. Kring Norlings läppar rörde sig ett eget leende.

Tärningarne rullade och träffen uteblef. Man väntade att den förlorande skulle öppnå sin hand och kasta en sedel på 500 banko i raffellådan, men handen sträcktes i luften i fortfarande knuten form, och den förtviflade unge mannen fästade en stelnad blick på Norling, under det hans ansigte blef askgrått. Norling fattade tag i den utsträckta handen och yttrade helt lugnt dessa ord:

— Unge man, ni duger ej till spelare, ty ni darrar på handen. Gå hem, jag är betalad, men spela aldrig mera.

Norling var ädelmodig, han anade att ingen sedel fanns i handen, och så var förhållandet. Den unge mannen förestod ett apotek och var bringad till förtviflan genom otur i spelet, men Norling räddade honom, ej blott för tillfället, utan äfven för framtiden, ty han besegrade hans passion.

Den vexlande gången vid spelbordet gjorde att Norling ofta blef pank. Vid ett sådant tillfälle marscherade han en gång upp till slottet, bad om audiens hos Oscar och fick företräde samt utbad sig att få låna 3000 rdr till en högst angelägen affär.

Kronprinsen kände igen mannen, som han ofta träffade vid eldsvådor, och gaf honom summan.

En tid derefter återkom Norling och fick återigen audiens samt gaf tillkänna att han kunde och ville återbetala lånet.

Kronprinsen yttrade då i en något förvånad ton:

— Har Norling så hastigt kunnat förtjena denna summa?

— Ja, Ers Kongl. Höghet — svarade hökarn med ett förnöjdt leende på läpparne — saken är den, att jag träffade några officerare på Blå porten, som ville raffla, och si jag hade tur på qvällen

Vid denna upplysning lemnade den finkänslige Oscar den råa hökaren, som blef tillsagd att knalla sig i väg med sina 3000 rdr och aldrig mer visa sig i konungaborgen.

År 1638 var en gyllene tid för Norling. Koleran rasade och de täta dödsfallen gjorde att man behöfde många kuskar. Norling satte sig upp i kuskbocken

och körde natt och dag. Från den tiden hafva vi en ypperlig anekdot om honom.

Det berättas att ett lik, som var instoppadt i likvagnen, helt oförmodadt tittade ut genom bakluckan och ropade till Norling:

— Stanna, kusk; jag är ej död!

— Visst tusan är du död — svarade Norling och körde vidare — det måtte väl doktorn veta bättre än du!

Denne originella hökare dog sent omsider i fattigdom.

En högst märkvärdig tilldragelse inträffade vid hans begrafning. Norling hade under lifstiden alltid haft starkt rödlätt ansigtsfärg och denna lemnade honom ej ens efter döden. Följden häraf blef, att då begrafningsgästerna kommo och funno "vännen" fullkomligt lik sig som när han gick här i verlden, så började det hviskas, att mannen ej var död, och bland det gapande folket fann denna hviskning ännu starkare fart, så att först sedan en barberare öppnat ådrorna och det visat sig att lifvet *fullkomligt* var borta, fick den manhaftige Norling lemna den verld, han så mångfaldigt pröfvat.

* * *

Vi återgå nu till den rysliga eldsvådan.

III.

Den stränga kölden gjorde att vattnet började frysa i pumparne, och innan man fått det uppvärmdt, tilltog elden med en förfärlig styrka. Den spruta, vid hvilken jag stod, fick ordres att draga till ett trevåningshus, hvarå öfversta våningen redan stod i brand. Det var

en ömkelig syn att se hur folket, som bodde i huset, släpade med sina saker gråtande och qvidande, halfnakna i den kalla natten, och dock glada att åtminstone ej såsom många andra blifva lågans rof. Norling insåg nödvändigheten att verkställa sprutningen från taket på ett motsatt hus, hvarföre slangen måste föras genom tre trappor och slutligen ut genom en vindsglugg på taket. Allt gick bra, ty Norling visste aldrig af något hinder då det gällde att handla vid en eldsvåda. Han ansåg sig då för en lågans missionär, och jag tror att han skulle kastat sig sjelf i hennes gap, blott han kunnat släcka henne, alldeles som gumman i sjette våningen i Paris under en revolutionsdag, då hon kastade ned från fönstren på soldaterna allt hvad hon hade i möbelväg, slutligen ryckte af sig nattmössan och kastade den på köpet. Vår spruta hade nu rik tillförsel på vatten, så att slangen, till Norlings stora glädje, oupphörligen var full, men elden hade redan fått sådan öfvermakt, att det syntes tvifvelaktigt huruvida husets nedra våningar kunde räddas. Med verklig konstnärlig hand förde eldsvådornas hjelte slangen. Lågan krökte sig motvilligt, slingrade sig som en orm och dolde sig af vanmakt eller list, ty helt hastigt bröt hon fram på annat håll, med fördubblad kraft, med grinande hån, och tvang slangförarne till ännu större varsamhet och skarpsinnighet. Helt oförmodadt störtade ett bjelklager i tredje våningen och dess skada på den smala gatan var ohygglig. Man hörde genomträngande skrik och nödrop, ty nästan hela gatan var idel låga, hvarföre åtskilliga slangar genast riktades på de å gatan brinnande bjelkarne, hvilka sedan drogos

undan med långa båtshakar. Alla fönsterrutor voro förstörda i det brinnande huset, så att man såg huru ännu en och annan menniska sprang omkring och samlade ihop saker, som skulle räddas, fastän döden hotade i hvarje ögonblick. Vår spruta stod midtför porten till det brinnande huset, så att vi sågo alla som gingo in och ut. Nu visade sig en äldre man med grått hår och begge händerna fulla med diverse saker. Han åtföljdes af en flicka, som äfven var tungt lastad med åtskilliga mobilier. De skulle just lemna huset, då gubben vände sig till flickan och ropade med ångest:

— Kära Anna, jag har glömt den stora sjöskumspipan, som jag i fjol fick af sällskapet W. W., och dessutom ligga mina begge medaljer för trogen tjenstgöring i spegellådan. Jag måste hafva dessa minnen med mig Vänta du, så skall jag söka hemta dem Stanna du här och se efter sakerna

— Nej, farbror, — invände flickan, — jag är lättare på foten och skall springa efter strunten, fastän röken ju nästan qvätver en.

— Kalla ej medaljer för trogen tjenstgöring och en tung sjöskumspipa för strunt, — yttrade gubben i det han nedsatte sin egen och flickans börda i förstugan.

— Farväl, farbror, i fall vi aldrig mera råkas, — ropade den modiga flickan och rusade upp i huset för att tillfredsställa girigbukens usla lidelse

— Ha! — sade gubben för sig sjelf, småleende af elakhet och djefvulsk triumf, — hon nappade på kroken och går sitt öde till mötes. Jag har både pipan och medaljerna i min bakficka. Lågan skall gripa henne,

röken qväfva henne, och jag blifva den enda arfvingen, Gud vare lof att detta mitt hus tog eld. Det är högt assureradt och kan ej räddas. Den f-de Norling väsnas med slangen som en galning. Om han visste att jag hade diverse tjärpytsar och målarkoppar i ett kontor i andra våningen, så skulle han akta sig att stå längre här i kölden, ty bara lågan med Guds hjelp, eller kanske bättre satans hjelp kommer dit, så kunna ej hundra slangar rädda huset. Stackars Anna, hon måste dö i elden: Nå ja, då slipper hon friare, som plundra henne, och så from som hon var, kommer hon nog i himmelen.

— Hvad pratar ni för rysliga saker? — utropade härvid en ung man, som vid porten var sysselsatt att fästa en lina kring en rykande stock, som skulle borthalas, men detta oaktadt hade haft tillfälle att höra gubbens förskräckliga ord.

— Förlåt, min herre, — svarade den gamle med darrande röst, — jag är alldeles yr i hufvudet, och vet ej hvad jag pratar.

— Knalla er i väg, — sade den unga mannen, — ty snart skall ingen kunna komma fram här på gatan.

— Res upp en stege mot väggen till det brinnande huset, — hördes nu Norling ropa, — men skynda, ty en menniska måste räddas.

Vi riktade våra ögon till andra våningen, dit elden nu hunnit, och här mötte oss en förfärlig syn. Lågorna trängde redan ut genom gafvelfönstren, utom två af dessa i midten. I ett af dem syntes ett fruntimmer, sträckande händerna mot folket och gifvande ifrån sig

höga rop. Hon var i ordets bemärkelse kringränd af lågor, och en förskräcklig död väntade henne, vare sig hon stannade eller hoppade ned i den branta gatan, som dessutom var uppfylld af sprutor och andra mobilier. Ett ögonblick tycktes hon vilja hellre välja fallet än lågan, ty hon fastband ett lakan vid fönsterbågen, men hejdades af Norling, som ropade:

— Hoppa ej ned, ty ni dör ovilkorligen, utan vänta ett par minuter.

Hon lydde, men dessa minuter måste hafva varit årslånga, och hon glömde dem aldrig heller under hela sitt lif.

Stegen stod snart upprest, men den räckte ej fullkomligt ända upp till andra våningen. Det fattades ett stycke. Hvem skulle nu företaga den vådliga färden på denna stege? Lågan närmade sig allt mer och mer, rök och gnistor bidrogo att försvåra uppgången, och huruvida stegen hade tillräckligt fäste mot muren tills nedstigandet skett, det blef en annan fråga. Helt hastigt visade sig den unge mannen, som varit sysselsatt vid porten och hört girigbukens monolog, på stegen och mera sprang än gick uppföre densamma. På den runda blanka hatten och den korta kavajen samt de vida underkläderna kunde man se att det var en sjöman, och i denna öfvertygelse stärktes man ännu mera genom vigheten och säkerheten i mannens alla rörelser. Hafvets söner äro vana vid spatserfärder i luften, och när hafselementet visar sin vrede, får man ej darra på foten eller blifva yr i hufvudet. Fortare än jag hinner berätta var den raske sjömannen uppe vid stegens öfversta topp, och det var hög tid, ty lågan hade nu letat sig in i det rum,

der flickan stod, och ögonblicklig hjelp var derföre af nöden. Ett par armar sträcktes mot räddaren, men han kunde ej i anseende till stegens korthet hinna dem. Ögonblickligen halade han sig upp på lakanet och hoppade in i rummet, knöt sedan lakanet kring flickans lif, firade henne varligt ned till stegen och bad henne upplösa knuten. Derefter halade han ned sig sjelf och verkställde nedstigandet med venstra handen och armen omslutande flickan, som förlorat sansen, men omedvetet slutit sina begge händer i ett kraftfullt tag kring sin räddares hals. Blott dödens annalkande drifver menniskan till ett sådant fast tag, ty lifvet är kärare än döden! Lika varligt som en moder bär i sitt sköte ett älskadt barn, lika försigtigt nedsteg den raska svenska sjöbussen med sin ljufva börda, men det gick sakta, ty han hade blott *en* hand att reda sig med och måste noga se efter, att ej flickan kom emellan pinnarne på stegen. Än kom röken och insvepte de begge varelserna, så att man ej visste, om de ännu voro till; än kom den klara eldslågan och upplyste allt, då man återigen fick glädjas öfver den vackraste syn i verldan: huru den ena menniskan kämpade om den andras lif, utan att frukta för egen undergång och utan annan driffjeder än — *menniskokärleken*. Man kan föreställa sig den spänning, som bemäktigade sig massans alla sinnen vid åsynen af denna tilldragelse. Oron var så stor, att eldsläckningsarbetet af sig sjelft afstannade några minuter. Man liksom lefde med den raska sjömannen och den vid hans bröst hvilande bleka liljan af kött och blod, och man darrade för hvarje steg på denna halsbrytande färd. Sålunda

hade nästan halfva stegen blifvit lyckligt passerad, då Norlings röst skar igenom luften och uppfyllde alla åhörares hjertan med en ny bäfvan:

— Lägg stöttor vid foten af stegen och håll den säkert fast, ty muren släpper upptill och ett glidande mot stegens öfversta del inträffar snart.

Detta yttrande genom en lur framsagdt, skar som en nordanvind genom merg och ben. Allas ögon fästades vid stegens öfversta topp, och man kunde knappast andas af fruktan att den skulle förlora sitt stöd genom murens instörtande. Återigen hördes en varning från Norlings lur:

— Slå högra armen kring en stegpinne, du som är på stegen med flickan, och håll i som en karl, ty inom några ögonblick släpper stegen och stöten blir svår. Jag känner nog igen dig, Alfred Winckler, du är en duktig pojke och bräs på din far, som hade hjerta i bröstet. Pass på stöttorna dernere, go' vänner; Gud vare oss nådig, nu kommer krisen.

Ett förfärligt brak inträffade alldeles som vid en kanonad på en örlogsman. Muren remnade ett stycke. Lågor och rök, gnistror och murbruk hvirflade om hvartannat som ett litet Niagara, och man kunde ej på några ögonblick se huru stegen fallit. Ändtligen ilade en kall vindfläkt fram och tvang röken vika undan. Då visade sig att menniskan hade kämpat en strid på

Lif och Död,

ty stegen hade fallit flera alnar med sin öfra del, innan muren återigen gaf fäste, men den tappre sjömannen syntes oskadad, ännu omslutande den vanmäktiga flickan.

Ett rop af beundran, glädje och deltagande ljöd genom luften. Man började återigen pumpa; konjaksflaskorna vankade laget ikring, ty man var liksom fastgrodd i halsen. Alfred Winckler hade nått marken med sin ljufva börda. Han ville bära henne vidare genom trängseln, ty han älskade redan denna ljufva flicka med en eld, om kunde mäta sig med den, som nu bekämpades. Han hade ju räddat henne undan döden till lifvet, hon hade kastat på honom sin sista blick, innan Gud lade ett moln på hennes förstånd, och hon hade öfverlemnadt sitt lif i ynglingens händer. Hvad under då att han älskade henne och ville se henne lyckligt kommen i trogen vård, men han förmådde ej, ty hans egna nerver voro för mycket anlitade, hans arm hade fått en svår kontusion, han föll i vanmakt och behöfde sjelf hjelp af menniskor. En poliskommissarie gaf ordres åt sitt folk att bära bort ynglingen och flickan. Han ställde denna fråga till massan:

— Känner någon dessa unga menniskor?

— Ja visst, — hördes flera svara, — det är styrman Winckler; han bor vid Cathrina kyrka.

— Nå än flickan då, — sporde kommissarien med höjd ton, — känner någon henne?

— Nej, nej! — svarades från alla håll.

— Skaffa droskor, konstaplar, — befallde kommissarien, — och för styrmannen till sitt hem samt flickan till lazarettet.

— Hon är nog död, — sade girigbuken, som stod ett stycke ifrån med rockkragen uppdragen för öronen, — om muren ändock hade velat ramla hel och hållen,

så hade saken redan varit klar; men emellertid var klokt, att jag ej gaf mig tillkänna, ty då hade det blifvit mycket dyrare och jag måst lega en sjuksköterska. Kölden är skarp. Mycket vatten spolades öfver henne från slangarne. Hon förkyler sig nog och jag blir hennes arfvinge. Hu! jag fryser, men måste vänta till mitt hus brunnit ned, ty då först kan jag få ro i min själ. Om ej Norling väsnades så förfärligt med sin slang, skulle elden må riktigt väl, men han har troligen ej sjelf några hus och derför vill han så gerna rädda andras.

ANDRA KAPITLET.

I.

Alfred Wincklers fader har varit sjöman och tumlat om på hafvet under hela sitt lif, genomgått alla grader ifrån kajutvakt till kapten, lidit skeppsbrott många gånger och varit nära döden, men blifvit på ett underbart sätt räddad. Någon förmögenhet hade han ej lemnat sin son, som var hans enda barn, men en lifränta åt modren, hvilken satte henne i stånd att uppfostra sitt barn. Fru Winckler var en god menniska, af ett mildt lynne, ordningsfull och arbetsam samt lefde uteslutande för sin son, sin Alfred. Han var det enda minnet af den bortgångne, kära maken, en afbild af sin far såväl till sitt yttre som inre. Alfred var 23 år gammal, hade ett fördelaktigt yttre, en manlig hållning, ett öppet väsende, ett eldigt lynne, som lätt blossade upp, men lika lätt lade sig. Han hade som styrman gjort flera turer till främmande länder, förvärfvat sig språkkunskap och aflagt sin kaptensexamen med hedrande betyg och hoppades att vid instundande år få befäl å något fartyg.

För öfrigt var Alfred Winckler en glad sjöman, tutade gerna om med sina vänner, alldeles som fadren, och hade svårt att hushålla med styfvern. Mellan modren och sonen rådde den innerligaste kärlek. De kunde ej lefva hvarandra förutan. Det varmaste förtroende rådde dem emellan. Alfred hade ingen ro förrän han fick nedlägga i det moderliga skötet sina bekymmer och sina fel, ty han visste att mordren delade de förra och med mildhet rättade de sednare. Det hände ej sällan att hennes son hemkom med sönderslagna lemmar, vittnande om att han varit i mindre ädla nöjen, men modren yttrade vid sådana tillfällen aldrig häftiga ord, utan hon teg tills sonen sjelf omtalat hela förhållandet, och efter dess natur gillade eller ogillade hon hans deltagande deri. Sålunda hade hon väl uppfostrat sin lilla Alfred och hon började sin dag och slutade densamma med att bedja för hans väl.

Fru Winckler bodde nära Catharina kyrka, så att hon hörde hela natten de dofva klämtslagen med oroligt hjerta och hade svårt att vara lugn, der hon satt och lagade en ylletröja åt sin son. Hon tänkte för sig sjelf:

— Arma menniskor, som denna kalla natt blifva husvilla och brödlösa. Klämtningen tilltager. Det är ett bevis på att elden är starkare än vattnet. Men Alfred är nog der, ty han skall alltid vara med vid eldsvådor, alldeles som hans salig far, hvilken vid första klämtslagen var på benen, om han också nyss hade somnat. Jag förebrådde honom en gång, att han satte sitt lif på spel, fastän han hade hustru och barn, men jag fick en blick till svar, som jag aldrig glömmer, lika litet

som dessa hans ord: »Tror du att Gud befaller mig förgäfves att hjelpa mina medmenniskor, och tror du att han öfvergifver de mina, om jag sätter lifvet till?» Jag hade intet att svara på denna ädla sanning och jag slöt min lilla Alfred till mitt bröst, medan hans fader såsom en hederlig man uppfyllde sin pligt mot samhället. Men hvad Alfred dröjer! Klockan är redan 1 på natten. Gud låte honom ej vara för oförvägen, utan taga sig tillvara för faror ... Tyst! jag hör en droska stanna och röster tala. Nu slår man på porten 2 slag, således hos oss. En besynnerlig oro fattar mig. Det kan ej vara Alfred, ty han har egen portnyckel, men det kan dock vara han, ty han är kanske skadad.

Inom några minuter låg den sanslöse sonen i sin säng. Polisbetjenterna hade i korthet redogjort för allt, fått drickspengar och aflägsnat sig. Doktor efterskickades. Fru Winckler var ensam med sin förskräckelse och sin smärta; men hon lät klokhet och besinning i stället för gråt och tandagnisslan taga öfverhanden. Hon tvättade ren den af sot och smuts nästan oigenkänlige sonen, lade ett kallt omslag på hufvudet och den uppsvälda armen, värmde upp de kalla fötterna med varma krus, fällde i tysthet en tår och satte sig vid sängen att bedja för sitt barn, tills doktorn anlände. Det var en rörande syn att se denna moder, nedlutad öfver det käraste föremål hon egde i verlden, med hjertat uppfyldt af bäfvan, ty hon visste ej huru svårt sjuk han var, och ovissheten härom förstorade hennes oro. Men helt oförmodadt började den sjuke gifva tillkänna lifsverksamhet

genom en häftig yrsel, deri följande osammanhängande meningar kunde urskiljas:

— Håll i stegen, go' vänner, ty muren ramlar snart. Du som är på stegen, håll dig säkert fast; slå högra armen kring en stegpinne. Jag känner nog igen dig Alfred Winckler, du är en duktig pojke, och brås på far din, som hade hjerta i bröstet... O! hvad hon darrar vid mitt hjerta ... hon svimmar af...jag känner hennes varma andedrägt och hon fattar mig om halsen! Stegen darrar i luften... släpp ej ditt tag, flicka...nu faller han till botten af hafvet. En qvinna öfver bord! Hala ut en båt, kapa taljorna, kasta räddningsbojen, rodret upp i vind, jag följer sjelf med båten... ro gossar som karlar, ty min brud vill sjunka. Ah! min arm är krossad... det svindlar för mina ögon... hajarne komma...ännu ett årtag, gossar...så der ja; väl rodt; nu, i Guds namn, nalkas vi henne. Jag har henne i mina armar. Hon småler, hon älskar mig. Mamma hvar är du... din Alfred är lycklig.

Modren afhörde dessa osammanhängande meningar med oro och förvåning, ty de gåfvo tillkänna, att sonens hjerna var sjuk och hans inre träffadt af denna låga, som bränner hjertat och förhärjar dess område, ifall den ej blifver tillfredsställd.

Doktorn anlände emellertid, undersökte den sjukes tillstånd, ordinerade koppning på armen och en mixtur, samt förklarade, att efter några timmars hvila skulle patienten upphöra att yra. Han ville återkomma vid den tiden. Fru Winckler blef lugnad och vakade hela den återstående delen af natten öfver sin älskade son,

som frampå förmiddagen den följande dagen, efter en stärkande sömn, uppvaknade med rediga sinnen och fann sig ligga i sin egen säng, bredvid hvilken hans ömma moder satt.

— Min älskade mamma, är det du, som sitter hos mig — frågade han, mötande sin moders ömma blick och sträckande ut den friska armen.

— Ja, min snälla Alfred, det är jag, — svarade modren, som knappast kunde hindra tårarne att rinna, då hon nu ändtligen hörde honom tala klokt, — du är illa sjuk, min gosse, och får ej tala något, förrän doktorn kommer.

— Åh! strunt, lilla mamma. Hufvudet är en smula tungt, alldeles som jag skulle varit i något tumult och fått ett slag, men hvarföre har jag en bindel kring högra armen?

— Du är koppad — upplyste modren — du hade stött armen svårt, så att den var svullen.

— Ah, nu börjar mitt minne återkomma — ropade den sjuke med hjertslitande ton — stegen, stegen!

— Käre Alfred, lugna dig, annars kommer den svåra yrseln igen — bad modren och smekte sin son.

— Hvar är flickan — frågade efter en stunds hvila Alfred med häftig röst — Är hon räddad, mamma?

— Ja, min älskade gosse, du har räddat henne och jag har fällt tårar af tacksamhet derför.

— Tack, mamma, nu är jag nöjd och skall ej fråga mer — sade den sjuke och syntes slumra in med ett fridfullt småleende på sina läppar.

Doktorn fann honom ännu i sömn vid sitt besök, ansåg öfverflödigt att väcka honom, och förklarade, att han inom 8 à 10 dagar återigen skulle vara på benen. Modren blef ännu mera lugnad och tackade Gud, att hon ej var ensam i verlden, utan hade sitt ålderdoms stöd och sin ålderdoms tröst qvar i lifvet.

II.

På lazarettet hade den unga flickan legat flera veckor sjuk i nervfeber och med svårighet undgått döden. Hon var nu konvalescent och kunde sitta påklädd i en soffa. Den svåra sjukdomen hade blekt hennes kinder och hennes kropp var afmagrad, men hon skulle snart repa sig, försäkrade läkaren. O! hvilken ljufhet låg öfver detta milda anlete! Det var bilden af sjelfva tålamodet och undergifvenheten. De stora mörkblå ögonen med sin själfulla blick hviskade om ett känslofullt inre, som lidit mycket och längtade att få meddela sig åt någon deltagande vän, men någon sådan fanns ej att tillgå på lazarettet och utom detsamma hade den underbart räddade flickan blott en anhörig i lifvet, den vederstygglige girigbuken, som önskat att hon skulle omkomma i lågorna och fegt öfvergifvit henne vid eldsvådan. Elin Reuss var fader- och moderlös sedan många år, uppfostrad i pension och efter första nattvardsgangen afhemtad ur pensionen af sin farbror, Olof Reuss, som varit rådman i en småstad, men flyttat till hufvudstaden. Elins fader hade varit handlande i samma småstad, dött samma år som modren och efterlemnat en betydlig förmögenhet, för hvilken farbrodren blef förmyndare. Hon

hade något öfver ett år bott hos denne och lefvat nästan innestängd, utan beröring med sina medmenniskor, skötande det lilla hushållet med tillhjelp af en hjelpgumma, som gick till och ifrån, ty gubben ansåg sig ej ha råd att ha' en ordentlig piga. Den unga flickans enda glädje var hennes bibliotek, som hon vetat förskaffa sig och som den girige farbrodren ej kunde beröfva henne. Mången ung man hade ofrivilligt stannat vid huset på Glasbruksgatan, då han kastat sitt öga upp till andra våningen och fått skåda en blomstrande flicka med friska kinder, smäktande ögon, rikt kastanjebrunt hår, en svällande mun, bortstulen från Amors rustkammare, dit så mången illa lottad af Evas döttrar ville insmyga sig och stjäla »fångtals», om de fingo, men kärleksguden är nyckfull och han delar ej rättvist, tycker jag ... hvad tycken j, mina läsarinnor? Men mot Elin hade han varit frikostig, ty hon var en skön blomma, utrustad med alla fägringens behag. Men ett fattades henne, som kanske mången utan fägring eger, en huld moder eller fader, som med ömhet och deltagande stod vid hennes sida. Hon var ensam i verlden, och redan vid knappa 18 år hade hon genomgått en olycka, som få af hennes kön torde upplefvat. Nyss uppkommen från sjukbädden efter en svår feber satt ingen öm moder eller huld syster vid hennes bädd, utan en vanlig legd sköterska hade vårdat sig om henne, och hennes hem var ett — *lazarett!* Hvilken nyck af slumpen! Den rika arftagerskan får skydd på ett lazarett, derföre att man ej känner hennes rikedom och emedan hennes förmyndare är en usling, som glömmer sina pligter för snål-

het. Men i all den bitterhet, som genomströmmar Elins hjerta vid tanken på farbrodrens dåliga uppförande och hennes egen ensamma belägenhet på detta lazarett bland fremlingar, alla lidande såsom hon, insmyger sig dock en strimma af tröst, ja, af glädje, och det är bilden af *honom*, som räddade henne undan döden, plågor och marter, ty hade han ej kommit, så hade hon troligen varit innebränd, krossad mot gatan eller krympling för hela lifvet. Derföre när hon tänkte på honom, den ädle, kände hon huru blodet började rinna med starkare fart, och en ny känsla af välbehag gästade hennes hjerta, ja på jungfruns skära ansigte skimrade en förnöjelse, som bebådade den snart återvändande helsan. Kärleken åtog sig att med sin trollstaf helt hastigt förjaga de bleka liljor från kinderna och återinsätta rosorna i deras rätta hem, och i detta arbete lyckades hon mer än väl, så att Elin snart fick lemna sin fristad med återvunnen helsa och skönare än någonsin.

III.

På Glasbruksgatan var återigen rådman Reuss' hus påbygdt, ty branden hade ej gått längre än till andra våningen, tack vare Norlings envishet. Den snåle rådmannen hade hemtat hem sin brorsdotter och hon hade återigen börjat sitt ensliga lif samt sökte förströ sig med sina böcker, men de ville icke mera tillfredsställa henne och de kunde det ej, ty tankarne voro på annat håll, huru hon än sökte att gömma dem i någon vrå af sitt klappande och älskande hjerta. Amor skulle kunnat hjelpa båda dessa älskande, hvilka bodde i nära nog

samma qvarter, men den skalken log åt deras längtan och pinade dem ännu en tid, ehuru det är ovärdigt af kärleksguden Amor att ej vara komplett »gentleman», men han är ju en hedning, och af en sådan får man ej begära för mycket.

* * *

Det är en eftermiddag i Juli månad. Solen skiner varmt och lockar menniskan att gå ut i naturen. Himlen är blå och foglarne qvittra sin enkla sång. Blomman doftar och lyser med sin fägring. Elin Reuss vill ha luft, ty Glasbruksgatan är bra trång. Hon förfrågar sig hos farbrodren, om han vill göra sällskap, men han betackar sig. Han älskar heldre att räkna sina penningbundtar, granska sina reverser och öfverse sina rättegångar, ty han har många sådana Elin står vid fönstret i gubbens skrifrum och farbrodren sitter i soffan, framför hvilken ett större bord är placeradt, uppfyldt med diverse papper och skrifsaker. Rådman Olof Reuss är en cirka 60 års man, med ett magert ansigte, tunna läppar, små inmariga ögon af odeciderad färg, en slags melering af grönt och grått, fårad panna, tunnt, stripigt, glest hår, inga polisonger, få tänder i munnen, stor näsa med röd ända medelmåttig kroppslängd, något framlutande ställning, magerlagd, frånstötande och obehaglig. Hans klädsel är alltid svart bonjour, dito väst, dito underkläder, hvit halsduk och spanskt rör med guldkrycka. Rådman Reuss är kommunalkarl, ledamot af många sällskaper och komitéer, förmyndare för åtskilliga pupiller, idkar läseriförelsen, bevistar guterade kolportörers, med eller utan prestkragar, sammankomster,

ställer sig gerna i spetsen för tiggarlistor, har förmåga att på dem skrapa ihop stora summor, lånar ut penningar mot fina papper, men malicen påstår, att denne gubbe är en skrymtare bland de fromma, gör ingenting utan berräkning, använder de genom tiggarlistor hopsamlade medlen mera till »eget» gagn än till de »fattigas», skaffar sina pupiller friare, som lätteligen kunna tillfredsställas vid förmyndareräkningens qvitterande, ty de äro sjelfva på obestånd och derföre ej så noga. Hufvudpassionen hos gubben Reuss är — snålhet, och denna usla last har undergräft alla bättre känslor. Rikedomen är hans gud. Sin brorsdotter har han aldrig älskat och efter branden hatar han henne, derföre att hon ej omkom i lågorna. Sådan är denna karakter, och många dylika stallbröder finnas i denna verlden, der de kunna dölja sin sämre menniska under masken af fromhet, ärlighet och oegennytta samt åtnjuta stort anseende, men äro lössläppta hejdukar från djefvulens rike, derifrån all förställning och lögn kommer.

— Du vill alltid stå vid fönstret, Elin, men det passar ej en ung flicka — yttrade rådmannen med en mjuk ton, som skulle förefalla mild och vördnadsbjudande.

— Jag kan ej förstå hvad ondt ligger uti att se på de förbigående menniskorna — svarade flickan.

— Det förstår du ej, Elin, men jag har alltid varit rädd om dig och . . .

— Åh, hvad den saken beträffar — afbröt Elin — så har farbrors ömhet ej just varit synnerligt stor,

ty under hela tiden jag låg på lazarettet var farbror ej der mer än en gång och då bara i porten.

— Kära barn, döm ej så hårdt, ty, säger apostelen Lucas i 6 kap. 37 versen af sitt evangelium: »dömer icke, så varden j icke dömde.» Du vet att jag är ytterst rädd för smittosamma sjukdomar och derföre ville jag ej utsätta mig för faran, ty många pligter ligga på mina axlar, så att jag måste akta mitt lif.

— Jag har mycket funderat, hvarföre farbror öfvergaf mig den natten, då eldsvådan rasade, och polisen behöfde förbarma sig öfver mig, alldeles som jag skulle vara ett fattighjon.

— Så du talar, Elin. Skulle jag ha öfvergifvit dig den natten! Tvärtom, kom jag väl ihog dessa ord ur Mästarens egen mun, som finnas hos Matheus i 26 kap. 31 versen: »I denna natten skolen j alla förargas i mig», och jag sökte på alla sätt att rädda dig, ja, medan du var uppe i huset, stod en ung man vid porten och band en lina omkring en nedfallen bjelke. Denne bad jag springa upp i huset och rädda dig och jag lofvade honom 100 rdr om han lyckades.

— Huru såg den mannen ut — sporde Elin, som fortfarande hade sina ögon fästade på gatan.

— Han hade ett hyggligt utseende, mörkt hår och rödlätta kinder.

— Nå, hvad svarade han farbror på uppmaningen att hjelpa mig?

— Jo, ungefär så här föllo hans ord: »Ni är en hederlig gammal man Jag beklagar er oro, men f-n

måtte våga lifvet för 100 rdr. En flickslinka mer eller mindre kan vara detsamma.

— Han var just ej mycket älskare af könet, denne unge man — inföll Elin småleende, ty hon trodde ej ett ord af hela farbrodrens berättelse. — Skulle farbror emellertid ej stannat qvar vid elden och hört efter mig?

— Du glömmer hvilken kall natt det var och att jag var öfver 60 år gammal. Jag fick yrsel och måste tala vid ett par beskedliga menniskor, som ledde mig från stället, och jag öfverlemnade dig i Guds milda händer.

— Hvarföre inblandar farbror alltid bibelns heliga läror och Guds dyra namn i ert hvardagstal? Det är syndigt, enligt min tanke.

— Stackars Elin, som så kan tala. Vet du ej, att vi alltid skola hafva Herran när oss och hans namn på våra läppar.

— Jag trodde att vi skulle hafva Gud i vårt *hjerta*.

— Visserligen, «men deraf hjertat är fullt deraf talar munnen» säger Matth. kap. 12 och versen 34.

— Men tänk om hjertat är falskt, då komma äfven falska ord derifrån, och vår frälsare ropar ve! öfver alla skrymtare.

— Deri har du mycket rätt, lilla Elin, ty, säger *Han*: »Ve eder, skriftlärde och fariseer, I skrymtare, som tillsluten himmelriket för menniskom, som uppäten enkors hus, som» ... — den bibellärde stannade i sin citat, vare sig att samvetet rörde sig en smula i sin dyiga bädd af skrymteri och trälaktig fruktan, eller han

ej kunde mera af nämnde bibelställe. Elin vände sig om och yttrade:

— Farbror hade bort blifva kolportör i stället för rådman.

— Så du talar, barn. Herrans apostlar äro stora män, men jag en ovärdig tjenare.

— Så borde farbror alltid tala, ty då sade farbror sanningen, — yttrade Elin med allvarlig stämma, — emellertid lemnar jag nu farbror åt sina betraktelser och skyndar ut i naturen för att höra foglarnas qvitter och strömmens forsande. Ju mera jag betraktar himmelen, solen, blommorna, och inandas sommarns sköna luft, ju närmare tycker jag att Gud är; men ju mera farbror med sitt tal vederqvicker mig, ju kallare kännes det kring mitt hjerta. Men innan jag går, ännu en fråga: har farbror sökt upp den unge mannen, som vågade sitt lif för min skull, och tackat honom?

— Kära barn, icke känner jag honom.

— Beskrifningen om hans ädla handling stod i alla tidningar för en tid sedan. Han heter Alfred Winckler och bor vid Katarina kyrka, säger adresskalendern, som ligger på farbrors skrifbord.

— Nåväl, jag skall taga reda på honom framdeles, efter du så vill, men annars bör man göra det goda utan lön.

— Han fordrar troligen ingen lön, men *vi* äro skyldiga honom tack så länge vi lefva, åtminstone *jag*, — sade den unga flickan med strålande ögon, — denna ohyggliga natt står ännu framför mitt inre. Jag ryser

vid tanken på den stund, då lågan nalkades mig. Gud välsigne den ädle och tappre mannen!

En tår af helig tacksamhet syntes i den sköna flickans ögon. Det var en af de många dyrbara skatter, hon egde i sitt rika hjerta.

Då hon lemnat rummet, reste sig rådmannen sakta från stolen, gick till fönstret, betraktade gatan och yttrade i en mumlande ton:

— Elin börjar växa mig öfver hufvudet. Hon misstänker att jag ville öfverlemna henne åt döden. Denna gata med sina uppträden, den sorgliga natten står lifslefvande framför mig. Lågan ser äfven jag och Elin i fönstret, sträckande ut sina händer. Kanske jag ej bort skicka henne efter medaljerna; mitt samvete vill ej gilla denna handling, men jag skall skynda mig till de *»mina«*, *»vännerna»*, som i afton äro samlade på Malmskillnadsgatan för att bedja för den ogudaktiga verlden Flickan kunde gerna dött, ty det är bättre att omkomma med kroppen än själen. Jag måste gifta bort henne med någon kandidat i trasig rock, som ej känner att hon är rik, mycket rik. Lyckligtvis vet hon ingenting sjelf af sin förmögenhet och kan ej få reda derpå. Skulle man fordra ut hela hennes kapital med räntor för så många år, vore jag i det närmaste ruinerad. Men Gud är mäktig i de svaga, och han hjelper dem, som med en sann tro förtrösta uppå honom!

Den vederstygglige skrymtaren insöfde sig sjelf i otrons mörker, och på detta altare offrade han allt åt Mammon, bedragande sig sjelf och verlden, ty hvem kan tro denna gråhårsman, som nu vandrar med bibeln un-

der armen till en konventikel på Malmskillnadsgatan, vara annat än en from man, som med sanning och allvar tjenar Gud och menniskor . . . och i dess ställe är hans hjerta en graf, utantill hvitmenad och däjelig, men innantill full af de dödas ben. Men hans stund kommer nog, då han vaknar.

* * *

Lika skön och ljuf som den enkla och uppriktiga sanningen är, lika ful och vederstygglig är den hala och svarta lögnen. När dessutom skrymteriet intager en hufvudrol i det hvardagliga lifvet, så är ej underligt om Elin Reuss med längtan kastar sitt öga ut i verlden, drömmande om ett stilla hem, der hon får erfara den sanna lyckan vid sidan af en god och älskad make. Hon är nu stadd på väg att göra hvad hennes hjerta bjuder, att söka upp och tacka honom, som för henne velat uppoffra sitt lif. Blygsamheten har sagt nej i hennes inre en lång tid, men i dag befaller en *högre stämma* jungfrun, och *den* stämman lyder hon.

TREDJE KAPITLET.

I.

Alfred Winckler var fullkomligt återstäld i sin arm och ifrigt sysselsatt med att rusta en brigg för längre resa. Han hade fått kaptens-plats hos den firma, fadren tjenat i tjugo år med trohet, lycka och vinst. Briggen Lucretia låg på strömmen, och med tillhjelp af kikare kunde man se densamma från Wincklerska familjens bostad. Alfred var sysselsatt hela dagarne ombord, men om aftnarne kom han hem och stannade hos sin moder. Hon hade redan fått del af hela händelsen vid branden och att Alfred älskade den unga flickan samt längtade att få återse henne, ja, mången dag hade han varit sinnad att uppsöka henne, men modren sade alltid: "om du besöker farbrodren och hans brorsdotter, så tro de, att du vill blifva tackad för din hjelpsamhet", och detta sanna argument var bevisande. Dessutom hoppades modren, att hennes son snart skulle vara på hafvet, och under en tre års lång tur glömdes nog hela

händelsen. Det var ej helsosamt för en 23 års kapten att gå ombord som befälhafvare med hjernan full af kärleksgriller, och ett återseende af den unga flickan vore derföre mindre helsosamt. Fru Winckler kände sin sons häftiga temperament och fruktade för att han skulle mera lida än hafva gagn för närvarande af denna kärlek; för öfrigt trodde hon, att tycket, ifall det om 3 år funnes qvar, skulle vara så stadgadt, att föremålet för detsamma uppsöktes och eftersträfvades, men Parcerna, som spinna det menskliga ödets trådar, hade annat beslutat.

* * *

Den goda frun satt med stickstrumpan i handen vid fönstret, som vettade åt saltsjön, ty derifrån kunde hon ju kasta ögat åt det håll, der briggen låg, som snart skulle röfva hennes älskling ifrån henne och lemna intet annat än saknaden qvar.

En tår halkade mången gång under dagens lopp ned på kinden, då hon tänkte på sonens snara bortresa, på de faror, stormar och skär medföra, och på de långa tre åren, hvilka, hvardera hafva 4 årstider, således 12 sådana, innan Lucretia återigen låg "stolt vimplande i den nådda hamnen", såsom "Talis Qvalis" säger, och hvem visste om han någonsin återkom. Det var modren som sålunda klagade i sitt hjerta, och hvilken moder sörjer ej vid tanken att lemna ifrån sig det käraste hon eger, men bredvid den moderliga sorgen stod äfven den moderliga omtankan, som hviskade: "du lofvade din döende man att väl fostra det enda barnet, och en sjöman blir ingen karl hemma i mammas varma kamrar

utan ut på böljan med stora gossen, så smakar det bättre att taga emot honom vid hemkomsten, ty då är pligten uppfylld, denna vigtigaste del af vårt eget jag."

Hon är emellertid sorgbunden denna ömma moder, och hon längtar till aftonen, då hennes Alfred kommer sjungande in i salen, fattar henne om lifvet och dansar om med gumman ett par hvarf på golfvet, för att uttrycka sin glädje att åter vara hos den bästa vännen på jorden. Modren småler då mot sin son, betraktar med välbehag den vackra gossen, ty han är ännu en gosse för henne och skall väl så blifva, och hon känner sig lycklig.

Äfven på stickstrumpan ser hon med välbehag, ty hon arbetar åt honom, och medvetandet deraf gläder hennes goda hjerta. Fru Winckler är nära 50 år, af medelmåttig längd, med behagliga anletsdrag, öfver hvilka mildheten och godheten lägrat sig. Det gör en menniska godt att se in i hennes trogna ögon och hennes småleende är värmande. Man har en god menniska framför sig, som älskar hela menskligheten och vill göra alla godt, så långt hennes krafter sträcka sig. När hon talar, komma milda ord fram, som vittna om hennes eget hjertas renhet, och hennes största glädje är att sprida hugnad hvarhelst hon sammanträffar med menniskor. Hon vet sig knappast hafva en ovän i denna verlden, och hade hon en sådan, så skulle det vara hennes innersta behof att först räcka handen till försoning, äfven om hon visste sig vara den sårade. Ur ett sådant ädelt sköte hade sonen kommit och ej underligt då, att han var en typ af "gentleman" och "svensk sjöman".

II.

En knackning på fru Wincklers salsdörr hördes. Frun lemnade sin strumpsticka, gick till dörren och öppnade. Ett ungt fruntimmer, modernt klädt, visade sig och frågade efter enkefru Winckler.

— Det är jag — svarade egarinnan af detta namn. — var så artig och stig in.

— Jag tackar, — sade den unga flickan, — mitt namn är Elin Reuss och mitt ärende är att få afbörda mig en djup tacksamhetsskuld till fru Wincklers son, som räddade mitt lif vid den stora eldsvådan på Glasbruksgatan.

— Ah! mamsell Reuss, ni är således den unga flickan, som den rysliga natten kämpade den svåra kampen, — utropade fru Winckler med en ton af förvåning, öfverraskning och deltagande.

— Ja, min fru; näst Gud har jag er son att tacka för lifvet, och jag skulle längesedan hafva varit här, om ej min farbror afhållit mig och lofvat att sjelf frambära vår innerliga erkänsla.

— Belöningen för en god handling ligger i dess utöfvande, och det är hvarje menniskas pligt att hjelpa sina medmenniskor, så långt hon kan. Men här stå vi ju vid dörren och jag är i sanning en oartig värdinna. Var god aftag hatten och stig in i förmaket, mamsell Reuss. Det gör mig godt att få se en medmenniska som hyser tacksamhet i sitt hjerta, ty merändels glömmer

menniskan hvad hjertat befaller, sedan faran är öfverstånden.

— O! min fru, när man ser döden i en förskräcklig gestalt nalkas och man blifver räddad, vet jag ej huru man skall kunna glömma att vara tacksam både emot Gud och menniskor, — yttrade Elin med en mjuk och skön stämma, som klingade välljudande.

Den lilla sommarhatten aftogs och blottade en rikedom af flätor, som lågo skönt virade kring den lilla välrundade nacken; en svart mantilj måste äfven glida ned af de rundade skuldrorna, och der stod nu en 18-årig mö, vacker och frisk, blygsam och behaglig. Värdinnan förde Elin i förmaket, tänkande för sig sjelf: "det var rätt väl att ej Alfred var hemma, ty denna flicka är skön som en dag och min gosse har ej ondt efter att fatta eld;" man satte sig.

— Min son är ej hemma utan ombord å sin brigg. som ligger på strömmen Han skall ut på en lång resa på 3 år och håller nu på att rusta, — sade fru Winckler, — han har fått kaptensbeställning, ehuru blott 23 år gammal.

— Ack så lyckligt att herr Winckler vunnit så tidig befordran, men å andra sidan så olyckligt, att fru Winckler måste skiljas från sin son i 3 långa år, — yttrade Elin med deltagande.

— Ja, nog känns det bittert och tomt mången stund men pligten är en god hjelpare att hålla oss uppe, då sorgen vill taga öfverhanden Roar det mamsell Reuss att se briggen, så är här kikare. Jag skall lotsa ögat om mamsell håller i kikarn. Lätt upptäcker man ett

stort skepp, som lastar jern och kring hvilket ligger diverse pråmar. Bredvid skeppet ankrar ett litet fartyg med bara en mast, och till höger om detta ligger briggen Lucretia med hög tackling och hissad vimpel på stormasten.

— Ah! nu ser jag den. En flottbro ligger ikring densamma, på hvilken flera menniskor stå och arbeta.

— Alldeles! De tjära briggen.

— Så vacker hon är. Ack hvad det skulle vara roligt att få komma ombord och se ett sådant fartyg, — yttrade Elin helt oskyldigt med ungdomlig begärelse att få ombyte i sitt stilla lif. Fru Winckler spratt till, ty hon skulle visst ej för allt i verlden vilja föra en ung och fager flicka till sin 23-årige son, som nu behöfde all sin kraft att sköta syssla och folk, men artigt svarade hon dock:

— Min son skulle visst anse för ett stort nöje, att få en sådan gäst ombord, men nu är hela fartyget fullt med arbetare, tjärpytsar, målare och segelsömmare, så att derstädes är ett litet Babylon.

— Nu sätter en båt ut från fartyget.

— Troligen någon besökande handtverkare, — upplyste fru Winckler.

— Sådan vacker slup. Alldeles hvit med svenska flaggan i aktern och många roddare. Den ilar fram som en ångbåt. — Elin lade ifrån sig kikarn.

Eru Winckler tänkte för sig sjelf: antingen har någon af rederiet varit ombord eller också någon främmande sjökapten, som med honnör af flagga sättes ombord å sitt fartyg. Man slog sig ned i soffan.

Elin berättade om sin sjukdom, om sitt ensliga lif, utan fader och moder, tvungen att lefva tillsammans med en farbror, som hon icke älskade, och fru Winckler berättade om sonens hemkomst den förskräckliga natten, sin egen oro, hans yrsel och skada i armen, men hvad han yrade ansåg hon öfverflödigt att nämna. Hon trodde sig böra undvika allt som kunde närma två unga hjertan, af hvilka det ena redan glödde som en liten vulkan, den man instängt i en kopparhylsa. men hvilken skulle spränga sitt fängsel, när det blef för varmt och för trångt i *hjertkammarn. jordens mest glödande maskineri.* Allt efter som de meddelade hvarandra de passerade händelserna, närmade sig de båda fruntimren genom ömsesidigt deltagande och funno sig belåtna i hvarandras sällskap, ty goda menniskor lära snart känna och förstå hvarandra.

Fru Winckler hade tagit löfte af Elin att hon skulle besöka henne, och den goda frun lofvade att göra detsamma tillbaka. Elin skulle just taga afsked, då en röst lät höra sig, sjungande på en bit af en gammal sjömansvisa: "Min julle lätt på vågen, du vagge flickan min". Fru Winckler rodnade lätt, ty hon kände igen denna röst och denna sångstump. Det var hennes son, som oförmodadt hemkom mot all vana. Hon blef något orolig och visste ej hvad hon skulle företaga sig. Stunden var kritisk och ett möte kunde ej undvikas. Hon bad Elin sitta ned och begaf sig ut i salen att åtminstone förbereda sonen på detta möte, som modren anade ej skulle blifva utan sina följder. Men knappast var hon utkommen i salen, förrän den unga kaptenen var inne i

densamma, fattade gumman om lifvet och snurrade om med henne efter gammal vana, gnolande, och, sedan han ändtligen stannat med snurrningen, utropade han:

— Här är jag nu igen, min älskade mutter, och jag tror att du får stora ögon, efter som jag kommer så tidigt på eftermiddagen. Men, ser du, jag tyckte att vädret var herrligt och fick en idé, att du skulle komma ut en stund till din gosse på briggen och dricka kaffe, äta apelsiner och namnam, ty jag har i dag fått en låda i present.

— Du riktigt tar ned en gammal menniska med ditt ras, — svarade modren, låtsande blifva liksom litet stött, vi ha främmande i förmaket och du kommer inrusande sjungande och dansande, icke passar sådant?

— Blif ej ond lilla mutter, — sade Alfred och aflyftade den hvita halmhatten, — jag måste vara glad de få stunder jag ännu får se dig, sedan kommer sorgen. Men hvilken är på besök? Kan jag presentera mig i min blåa kavaj, mamma?

— Ja, min gosse, visa dig som du är, ty rocken är intet mot hjertat, som slår derinnanför, — yttrade modren och gick med sonen in i förmaket, men knappast hade den unga sjökaptenen blifvit varse Elin, förrän han uppgaf ett rop af glädje, hastade fram, och, drifven af sina inre häftiga känslor, omfamnade den unga flickan.

Modren stod häpen, förvånad och rörd på samma gång, ty det var naturen som handlade och konvenansen måste då nöja sig med att — rodna. Den darrande flickan var för mycket upprörd att följa annat än sin

hängifvelse, hvarföre hon lik en rodnande ros lutade sig mot en kär stängel. Vid detta trogna bröst hade hon en gång förut hvilat, då döden med sin lia var nära att afmeja lefnadstråden; skulle hon icke med glädje få hvila der ännu en gång? Kärleken hade dag ifrån dag arbetat i dessa bägge hjertan med minnets, tacksamhetens och den första ungdomens renaste känslor; hvad under då att de med iltåg skyndade till hvarandra? Förra gången var det döden, som manade till ett fast förbund, nu är det lifvet, som befaller de hårdt klappande hjertan att ej släppa hvarandra; ja, det arma menniskohjertat måste dag och natt kämpa en stor kamp på: "*Lif och Död.*"

Se hvilken skön tafla! En moder som *gråter* af glädje, en ung flicka, som *rodnar* af glädje, en son, som *småler* af glädje åt moder och funnen älskarinna! Det är en stund af helig fröjd, i hvilken englarne kunna deltaga, ty den är fri från jordiska beräkningar och andas af en ren och himmelsk fläkt!

FJERDE KAPITLET

I.

— Åndtligen får jag sluta denna flicka till mitt bröst, — utropar Alfred med strålande ögon och glödande anlete, — hvad jag längtat efter dig, hvars namn jag ej känner, men hvars bild är lefvande i mitt hjerta. Förlåt min häftighet, om den skrämde dig, och darra ej mera, du goda flicka, ty du gjorde det så en gång som ingen anar, den natten då jag kämpade om ditt lif. Höj ditt öga upp till mig, Alfred Winckler, en ärlig sjöman med varmt hjerta.

Elin lydde den väna rösten och slog upp sina sköna ögon, nu höljda i tårar, ty sinnesrörelsen var häftig och ovan för 18-årigt hjerta Sakta lösgjorde hon sig från omfamningen, knäppte ihop sina små händer och yttrade med en rörelse, som genljöd i både modrens och sonens hjertan:

— Gud, jag tackar dig för så väl den sorgsna natten som denna glada stund! Alfred Winckler, — fortfor

hon sträckande emot honom sin högra hand, den han fattade — Elin Reuss, en fader och moderlös flicka, har i dag funnit en huld broder och en öm moder, — tillade hon, gifvande den andra handen åt fru Winckler, som slöt henne till sitt hjerta.

Många år skulle ej innerligare förenat dessa tre än hvad ett par timmar åstadkommit. Den häftiga sinnesrörelsen lägger sig småningom, tårarna förändras i glada blickar, och förrädiska skyar jaga hvarandra på jungfruliga kinder. Den unga sjömannen är liksom fattad af en yra. Han dansar kring golfvet med sin gamla moder, som stretar emot, utan att dock mera blifva ond, ty det är ju hennes son, som glädes och lefver upp på nytt i kärlekens verld, den hon sjelf en gång genomvandrat för många år sedan. Han fattar Elins begge händer, skådar in i hennes sköna ögon med sin egen trogna blick, småler åt den hulda flickans förvirring och tilltalar henne med dessa orden:

— Är du ond på mig, som kallar dig *du*, min goda Elin? Jag har ända sedan den svåra natten haft dig i mitt minne, så att när jag nu fick se dig, var det alldeles som jag i många år hade känt dig och nu efter en längre skiljsmessa fått dig åter. Jag hade bordt förhålla mig stilla, såsom menniskor bruka, och ej skrämma min lilla dufva med häftighet, men du skall ju förlåta mig, icke sannt, du skall ju tillåta mig få smeka mitt eget öra med detta ordet *du*, så ljuft och oskuldsfullt, ty jag menar så väl; mitt hjerta kan ej förställa sig, utan det yppar hvad det känner och vill så gerna blifva rätt förstådt. Du har nyss sagt att du i dag

funnit en broder; ja, min hulda Elin, en broder, hvars hjerta skall klappa för ditt väl, så länge blodet rinner i ådran.

— O, hvad du är god, Alfred, — svarade nu den hulda flickan med ett ljufligt småleende på sina läppar och en lindrig rosensky på sina kinder, — skulle jag förtörnas på dig, som jag har att tacka för lifvet? Kalla mig gerna du, ty din ädla handling har i mina ögon ett värde, högre än att den kan gäldas på denna jorden. Äfven jag tänkte många gånger på dig under de långa timmarne på lazarettet, och likasom du längtat att återse mig, så är denna stund den dyrbaraste i mitt lif, då jag får visa att jag är tacksam i mitt hjerta.

— Ingen kommer ihåg den gamla, — inföll nu fru Winckler småleende, — här står jag som en stum åskådarinna, men jag har sett nog och tackar Gud att han gifvit min Alfred, hvad han så länge önskat, denna flickas goda och ädla hjerta.

— O, moder, hvilka ord du talar! — ropade Alfred hänryckt, — säg mig, Elin, äro de sanna. Får jag bedja om ditt hjerta, som jag älskar? — Han bad så varmt, det låg så mycken sanning i hela hans väsende, så myckenärlighet i hela hans öppna och sköna öga, att Elin rodnande räckte honom handen och lät honom besegla sin lycka med en kyss på sina friska läppar. Vid denna kärlekens slutliga seger begaf sig den lyckliga modren ut att ordna kaffebrickan, ty äfven hon visste att två lyckliga hjertan vilja vara allena den stund, då de säga att de älska hvarandra.

II.

Några dagar hade gått till ända. Elin var lycklig, ty hon älskade med ungdomens friska känslor och var älskad tillbaka. Hon hade omtalat för Alfred, att hon längtade bort från farbrodrens sida, men att han var ytterst besynnerlig och snål, hvarföre det visst ej skulle blifva någon lätt sak att eröfra hans *ja*, såsom giftoman, ty då en förmyndare gifver sitt ja, följa hastigt i spåren: lysning, giftermål och redovisning för arfvet. Den unga kaptenen skulle om en månad gå till sjös och ville hafva sin brud med sig, trots modrens alla invändningar, att han ej skulle föra en barnkammare med sig på skutan och blifva ett åtlöje för folket m. m.

— Ja, — tillade gumman — jag tycker att Elin sjelf borde skämmas för att följa med ibland en hop karlar, alldeles ensam qvinna.

Men Elin skämdes ej det minsta, utan svarade småskrattande:

— Lilla mamma, en hustru skall ju vara när sin man?

En het dag förestod, då Alfred skulle begära Elins hand hos gubben Reuss; men när man är 23 år finnas inga hinder, utan allt går med förlig vind, ty man *vill*, och den som vill han *kan* äfven.

Rådman Olof Reuss hade ej uppfiskat någon passande giftermålskandidat, ity att somliga vore för fattiga och förfallna, andra åter för välbehållna och pockande.

Gubben hade knappast sett Elin på de sista dagarna, ty hon hade varit mycket utomhus och sällan närvarande vid måltiderna. Det var liksom en lättnad när hon var borta, emedan vid hennes åsyn rörde sig något i skrymtarens hjerta, som var obehagligt och oroande både dag och natt. Den fördömda eldsvådan ville ej gå ur gubbens hjerna, utan nattetid såg han den unga flickan stå vid fönstret sträckande ut sina armar i förtviflan, och bakom henne syntes lågan tagande gestalt af furier, som med grinande ansigten och tjutande läten förskräckte drömmaren och kom kallsvetten att sippra på hans fårade panna. Dessutom hade en ny plågoande slagit sig ned i Olof Reuss inre. Det var räddhågan för sina oförsigtiga yttranden i portgången den olyckliga natten, hvilka blifvit observerade af *en* menniska, men hvad hindrade att flera lyssnat och att en anklagelse framkom i dagen? Genom en sådan skulle helgonglorian snart förblekna och Cainsmärket intaga dess plats. Det var visserligen en simpel sjöman, som hört orden, men äfven sådana kunna tala, och tänk om Elin skulle få veta detta, hvad skulle då den tilltagsna jäntan göra? Jo, kanske begära en ny förmyndare. Hon hade redan misstanken född inom sig och den kunde lätt öfvergå till visshet. Olof Reuss var missbelåten med sig sjelf. Den pietistiska andan inom honom ville ej räcka till att döfva samvetet, ty sanningen stod lefvande framför honom. Hvart han ställde sina steg, tyckte han att röster förföljde honom och ropade: «mördare, kom, lågan väntar»! — och till råga på all olycka hade assuransbolaget nekat betala, emedan personer, som

varit uppe i huset, intygat att stora förråder af tjära, färger och andra farliga ämnen funnits i den vind, rådmannen ensam nyttjade, hvilket allt vill uttydas till det värsta, så att en process vore af nöden, ty i alla händelser vore husegaren komprometterad. Skulle saken för domstol, så kunde mycket annat komma i dagen, som borde vara doldt för menskliga blickar. Alltnog: den af verlden för from och lycklig ansedde mannen, var alldeles motsatsen. Vi se honom vanka orolig på salsgolfvet, då Elin inkommer med några tallrickar och tilltalar farbrodren sålunda:

— Hvad farbror ser dyster ut, alldeles som ett åskmoln. Om inte farbror vore en sådan "andligt sinnad" man, skulle man kunna tro att farbror hade stora samvetsqval.

— Tror du ej, Elin, att man kan vara bekymrad äfven för andra, utan alltid tänka på sig sjelf. Vi äro alla bröder och systrar!

— Hvilken menniska ligger farbror så nära om hjertat, att hon kan så oroa?

— Du sjelf, Elin.

— Jag? Åh, bevars; det har ingen fara. Jag reder mig nog, må farbror tro.

— Men tänk, om jag fölle ifrån, hvem skulle då taga hand om dig?

— Jo, *han*, som räddade mig ur elden, — svarade Elin och kastade en forskande blick på gubben.

— Visserligen, mitt barn, är Gud en fader för alla, men äfven på *jorden* behöfver du ett stöd, som kan

skydda dig, — yttrade gubben med sin vanliga milda ton.

— Farbror missförstår mina ord. Jag talte nu ej om den gode Guden, utan jag menade min *jordiske* räddare, kapten Alfred Winckler, som jag nu känner, och hvilken jag tackat för hans ädla handling.

— Har *du*, en ung flicka, besökt en sjöman, utan att rådfråga din farbror?

— Ja, det har jag, ty när farbror lofvade att söka upp honom och tacka, men aldrig gjorde det, så sade mitt hjerta åt mig: »Elin, gå sjelf till den unga mannens moder», — och jag gick.

— Tiderna äro rysliga, då ungdomen så kan glömma sig — sade rådmannen i förebrående ton.

— Tycker farbror det, men jag har alldeles motsatt tanke. Aldrig var jag klokare, än då jag följde mitt hjertas kallelse. Jag fick lära känna en *verkligt* gudfruktig qvinna och moder samt en ädel son.

— Du är hastig i dina omdömen efter några dagars bekantskap.

— Ja, deri har farbror rätt, men jag är ännu raskare i mina handlingar.

— Dina ord äro en gåta.

— Den skall jag snart tyda, Den ädla handling som herr Winckler gjorde då han vågade sitt lif för mig, har i mitt inre uppväckt högaktning och kärlek för denne man. Han har anhållit om min hand och jag har lofvat honom den.

Rådman Olof Reuss stannade midt på golfvet; en rodnad af mindre ädelt slag framletade sig på hans an-

lete, en blixt af vrede smög sig in i hans öga och med darrande stämma yttrade han:

— Elin Reuss! Du glömmer att jag är din förmyndare och gifver bort din hand.

— Hu, hvad farbror nu ser otäck ut, alldeles som ett porträtt af de "nedersta' figurerna på den stora taflan i Storkyrkan, föreställande yttersta domen. — sade Elin i en allvarlig ton.

— Du är oförskämd, tror jag, — sade rådmannen, som förlorade sin vanliga lugna ton och började tala i en högre.

— Visst icke, jag bara talar efter min öfvertygelse.

— Så mycket du vet, Elin, så skall ingen ega dig, förrän jag gifver dertill mitt bifall såsom förmyndare och giftoman.

— Apropos förmynderskap, kära farbror, så skulle jag bra gerna vilja veta, huru stor förmögenhet jag eger.

— Den är ganska liten, kära barn, och räntan räcker knappast till din garderob och andra förnödenheter — skyndade sig förmyndarn att omtala i en beklagande tonart.

— Då kan väl farbror ej hafva så stor glädje att se mig ogift, utan bättre är att jag får en man, som kan föda mig.

— Ack! Elin, har du glömt, att dina föräldrar öfverlemnade dig i min vård, och jag bedyrar, att så länge jag har en brödbit skall jag dela den med dig, men att släppa dig i en främmande mans händer vid så unga år, det förbjuder mig mitt samvete — yttrade den gamle skrymtaren med en röst, som var darrande och gråtfull.

— Jag är mycket tacksam för farbrors godhet, men jag finner ej skäl att vara längre innestängd; dessutom har jag lofvat min Alfred att vi skola före hans afresa vara gifta och således måste lysning och bröllop gå snart för sig, ty inom en månad seglar hans brigg Lucretia.

— Du talar som ur en roman, flicka, om lysning, om giftermål med en man, som jag ännu ej ens sett, oaktadt jag är din olyckliga förmyndare.

— Farbror skall snart slippa den olyckan, då jag blifvit gift. Apropos den rysliga natten, då farbror öfvergaf mig, det går ett rykte här i trakten, att en menniska, sedan jag blifvit uppskickad efter de olyckliga medaljerna, hvilka farbror dock sjelf hade tagit med sig, ty jag har sett dem häromdagen, en stund stått i vår port och yttrat dessa förskräckliga orden: "Kroken nappade. Hon går sitt öde till mötes. Lågan skall gripa henne och jag blifva arfvingen. Gud vare lof, att mitt hus tog eld Det är högt assureradt. Den förbannade Norling väsnas med slangen som en galning. Om han visste att jag hade diverse tjärpytsar och målarkoppar i ett kontor i andra våningen, så skulle han akta sig att stå längre der i kölden, ty blott lågan, med Guds hjelp, eller kanske bättre, satans hjelp, kommer dit, så kunna ej hundra slangar rädda huset. Stackars Anna, hon måste dö i elden. Nå ja, då slipper hon friare, som plundra henne, och så from som hon var, kommer hon nog i himmelen." — Allt eftersom Elin med klar och allvarlig stämma citerade dessa rysliga ord, började gubben att darra i hela kroppen; hans ansigte blef blekt,

och han skulle fallit till golfvet, om ej brorsdottren skyndat till hjelp och fattat honom i armen.

— Tack Elin, jag har yrsel ibland. Led mig in i mitt skrifrum i soffan, ty jag måste hvila.

Inkommen dit och sittande i densamma, vände sig gubben till Elin under synbar ångest med denna fråga:

— Hvem beskyller man för dessa rysliga saker att vilja innebränna en oskyldig och för slem vinnings skull blifva mordbrännare?

— Man beskyller en allmänt aktad och gudfruktig man vid namn... — hon sade dessa orden sakta och skulle just tillägga namnet, då en hand mildt lade sig på hennes mun. Elin for förskräckt upp ur soffan och fann sig midt emot sin fästman. Han hade ofrivilligt blifvit åhörare till en del af samtalet, i det han inkommit genom salsdörren utan att någon hört det, men då han fann, att saken rörde honom sjelf och han ansåg otjenligt för sitt frieri, att Elin berättade mera, steg han in i rådmannens skrifrum och hindrade henne att fortsätta. Kapten Winckler var svartklädd och hade hvit halsduk om halsen. Han ämnade fria till mamsell Reuss och uppvaktade derföre hennes farbror, som var förmyndare och giftoman.

Elins ansigte strålade af glädje och hon tryckte med värma Alfreds hand, under det att en uppmuntrande blick flög ur hennes ögon älskaren till mötes. Alfred smålog och syntes bestämd att våga det yttersta. Rådmannen hade vid en främlings inträdande haft förmågan att lägga en mask på sitt upprörda anlete, ehuru samvetsvågorna svallade hårdt i hans träffade hjerta. Han

hade på några minuter blifvit tio år äldre, och kunde med möda resa sig upp för att helsa på kaptenen, då Elin verkställde presentationen, utan han föll tillbaka i soffan och vinkade åt främlingen att taga plats. Elin lemnade rummet.

FEMTE KAPITLET.

I.

— Mitt ärende är att hos er, herr rådman, anhålla om mamsell Reuss' hand, — började den käcke sjökaptenen helt tvärt utan alla preludier, — jag har den äran vara förvissad om, *att* mamsell Reuss ej ogillar min begäran. Min ställning i lifvet är oberoende, ty jag har kaptensbefattning å en brigg, jemte viss procent af frakten.

— Jag gratulerar till så mycken lycka på en gång, — sade gubben Reuss, — när jag var vid edra år, hade jag bara en skinnpels och ett par knäbyxor i lön för hela året. Hur gammal är kapten?

— Jag fyller 24 år om ett par månader.

— Hvart skall resan nu gälla och huru lång är turen?

— På olika hamnar, der bästa frakter kunna erhållas, och i 3 år ämnar jag vara borta.

— Huru länge har kapten kännt min brorsdotter?

— Blott några dagar, men den ovanliga händelsen vid branden ingaf mig till henne ett tycke, som skall vara för hela lifvet.

— Sjömän blossa snart upp och glömma snart.

— Måhända detta slår in på *många*, men ej på *alla*.

— Ursäkta mitt omdöme, som dock är sannt, ty erfarenheten talar. Vid 24 års ålder leker hela verlden för sinnet, men äktenskapet är en helig sak, som noga bör beräknas, innan det ingås. Dessutom är Elin ännu nästan ett barn, hvarföre hon helt visst bör dröja några år, innan hon efter *några dagars* bekantskap gör sitt val.

— Således vägrar ni, herr rådman, ert samtycke till detta giftermål, — frågade Alfred med någon oro i sin röst.

— Ja, min herre, mitt samvete befaller mig det. Elin Reuss är min enda slägtinge på jorden och mig anförtrodd af sina föräldrar. Jag kan ej gifta bort henne med en person, som jag ej känner.

— Då återstår mig ingenting annat än att taga afsked, — yttrade Alfred, något upprörd af gubbens envishet, — det smärtar mig att blifva så uppskattad, då mina afsigter äro rena och välmenande.

— Tro ej, herr kapten, att jag vill nedsätta er karaktär, tvärtom, men vi skola låta tiden verka och se om detta tycket *framdeles* blifver beståndande.

— En sjöman är i dag här, i morgon der. Oceanen är en osäker väg, herr rådman, derföre uppskjuter jag ej till framtiden med det dyrbaraste jag äger, utan

jag söker vinna mitt mål på *andra* vägar, då *denna* ej lyckats, — sade sjömannen med en beslutsam ton, som väckte rådmannens uppmärksamhet och tvang honom till följande fråga:

— Åmnar ni trotsa mig, herr kapten, så förklarar jag att ni får en envis motståndare.

— Så mycket bättre. Ju svårare striden varit, ju ljufvare belöningen, som följer med segern, — bedyrade den oförskräckte mannen af hafvet, som nu började att retas af motståndet.

— Men segren följer ej alltid på striden, det kan äfven blifva ett förfärligt nederlag, — profeterade den envise gubben.

— Nåväl då, herr rådman, — ljöd det från den unge friarens läppar, — vi skola då mäta oss med hvarandra. Märk noga, att jag, Alfred Winckler, son af en allmänt aktad fader och moder, sjelf utrustad med förtroende i denna verlden, hvilket bevisas af min vunna befordran i dag, har begärt er pupills hand, sedan jag förut erhållit hennes hjerta, men blifvit afvisad. Jag har dock en slags rättighet framför andra att vinna denna flicka, ty jag har med fara för mitt eget lif räddat hennes, och en domstol skall finna det helt naturligt att *den* får flickan, som *så* vårdat sig om henne, fastän jag då ej kände henne ens till namnet. Ingen skall väga påstå att mitt frieri hvilar på beräkningens låga grunder, synnerligast då hela verlden vet, att Alfred Winckler aldrig dyrkat guldet såsom en slaf, utan ansett heder och ära högst på denna jorden.

— Jag har glömt att tacka er för Elins räddning, — inföll rådmannen, — men jag trodde ej att ni ville hafva tack derför.

— Derpå kan ni vara säker, att jag aldrig gjort eller kommer att göra en god handling för att få pris af menniskor för densamma, och det var således ej af den orsaken jag nämnde mig såsom den der stode er pupill närmare än andra; men då ni icke vill låta mig strida med ärlig klinga på ljusan dag, så måste jag taga till dolken, såsom banditen om natten, ehuru, Gud skall veta, att ni tvingar mig dertill. Förebrå ej *mig* hvad som nu kommer för edra öron, ifall vi nödgas gå ner i smutsen med våra själar. Ni säger er vara denna flickas förmyndare, herr rådman, och ni är det med hennes föräldrars vilja, med lagens samtycke, men om samhället upplyses om att denna förmyndare *svikit sitt förtroende*, varit en *bedragare*, som velat myndlingens *förderf* i stället för *nytta*, hvad tror ni då, att ert välde såsom förmyndare och giftoman tager vägen? — Alfred talade med en värme, som dock kylde genom den gamles merg och ben. Han fruktade för den unge mannens ord, fastän han ej visste hvari denna fruktan bestod. Han anade ett bakhåll, fastän han ej kunde upptäcka hvarifrån anfallet skulle komma. En obestämd punkt hotade, men hvar finna den? Huru kunde kaptenen så djerft anfalla och hota den han borde söka vinna med motsatta medel, om ej han hade visshet om någon svag sida i förmyndarens karakter, som borde angripas. Rådman Reuss kände sig matt i striden, men beslöt gifva

hugg tillbaka. Han svarade derföre med en stämma, som liknade vredens och förolämpningens:

— Min herre, ni glömmer er, vare sig af häftighet eller fåfänga. Det är ej nog med att kasta ut beskyllningar, man måste *bevisa* hvad man säger. Olof Reuss åtnjuter förtroende af sjelfva förmyndarekammaren, ty mina pupillers papper har jag alltid klara, och jag tillåter ej en främling ifrån gatan att kasta smuts på mitt namn i mitt eget hus.

— Tror ni att en ärlig sjöman skulle njuta af dylikt afgrundsnöje, det att nedsätta en menniska. Ack nej; hafvets söner kunna vara lättsinniga, men de äro sällan dåliga. Åh nej! herr rådman, jag saknar ej bevis för mina ord, men jag vill ej gerna blotta dem, ty de böra hellre döljas i mörkret, hvars barn de äro. Bättre vore, om jag kunde vinna ert bifall till Elins hand utan detta medel, som sårar en hederlig karl.

— Tala ut, min herre, jag är beredd att höra och skall väga hvarje ert ord, ty kanhända ni aldrig mera kommer att tala vid mig.

— Som ni vill, herr rådman. Striden skall då blifva på: *lif och död* — frågade Alfred, vändande sin blick till den gamle mannen, som satt nedlutad med hufvudet, men svarade med en egen tonart:

— På *lif och död*, min herre!

Alfred drog djupt efter andan. Han ville knappast vidröra det rysliga ämnet, ty han var en god menniska, med ungdomliga, friska känslor, fria från låga beräkningar, och dessutom gällde det nu heder och ära, samvete och gudsfruktan, hvilka alla sköna egenskaper skulle i

ett ögonblick ryckas ur ett menniskohjerta, der verlden åtminstone trott dem finnas. Ett ögonblick darrade han, som mången gång sett döden i ögonen på hafvet utan den minsta fruktan, men det andra ögonblicket var han återigen sig sjelf och började sålunda:

— Samma natt elden rasade på Glasbruksgatan och innan Elin ropade på hjelp, tilldrog sig en händelse just i porten af detta hus, hvari jag ofrivilligt kom att hafva del såsom åhörare. Er brorsdotter berättade vid min ankomst hit den vedervärdiga tilldragelsen, huru en man bad Gud, att hans hus måtte brinna, på det att guldhögen i hans kassakista skulle blifva större; huru samme man ville offra åt lågorna sin enda slägting och förbannade den trogne arbetaren, som ville släcka lågan öfver hans hus. Allt detta är ingen *fabel*, utan en *sanning*, ett *lefvande drama*, deri de medspelande ännu finnas i lifvet. Jag stod vid porten af detta hus och surrade en lina kring en nedfallen bjelke, då jag hörde alla dessa orden, dem er brorsdotter nyss förtäljde er, uttalas af en *gammal, gråhårig*, man, som är *förmyndare* och *giftoman* åt samma flicka, han velat uppoffra, och jag kan på bibeln svärja inför Sverges alla domstolar, att denna man är just . . . — Alfred skulle utsäga namnet och närmade sig den olyckliga gubben, som rest sig upp och med förvirradt utseende betraktade den anklagande sjömannen, då en liten hand lade sig äfven på hans mun och hindrade honom att fullborda meningen. Det var Elin, som nu i sin tur kom såsom en fridens engel och strödde balsam i den förkrossade gamle mannens hjerta med dessa orden:

— Min älskade farbror, sansa er, ni får ju dödens hvita färg och ni darrar som ett asplöf i hela er kropp. Se på er lilla Elin, som älskar er, ty ni är ju broder till min salig fader, och ni har dock fostrat mig redligt och förskaffat mig goda kunskaper, så att jag är tacksam för all er godhet, blott ni ej stirrar så vildt omkring er, utan klappar lilla Elin. Vi skola ej mera tala om den rysliga natten, utan tacka Gud, att vi lefva alla och få skåda den sköna solen, som värmer jorden, likasom Guds barmhertighet renar den ångerfulle från alla hans synder. I denna stund hvila min faders och min moders blickar på oss begge, och jag tackar dig ännu en gång, min vördade farbror, för din kärlek emot mig, din hulda fosterdotter. O, min Gud! Jag är hörd; blicken klarnar i hans anlete, tårar rinna ur hans ögon, han sträcker ut sina händer emot mig och dig, Alfred.

Så var det äfven. Den gamle mannens hjerta var träffadt af de ungas ord. En omvändelse hade skett på några minuter med rådman Olof Reuss Skrymteriet och girigheten lågo slagna och den ödmjukaste ånger i förening med den allvarligaste tro reste sig ett tempel i det nyfödda hjertat. När han fattat de ungas begge händer, sade han med tårar i sin mot höjden riktade blick:

— Du straffar, o, Herre, men du helar ock! Välsigna dessa barn, som du i dag nyttjat till verktyg, ty genom dem är jag nu äfven *ditt* barn! . . Herr kapten Winckler, ni är en man af heder, åt hvilken jag gerna gifver min brorsdotter, och du, min älskling, Elin, min broders enda barn, blif lycklig, du fridens engel på jorden!

III.

Det är en månad efter denna skiftesrika dag. En slup ligger förtöjd vid kajen på Skeppsbron. Sex unga sjömän sitta på sina bänkar, i högtidskläder, väntande på gäster, som skola följa med båten. Snart synas åtskilliga vagnar stanna vid kajen. Det är en bröllopsskara, som vill taga afsked af brud och brudgum. Alfred och Elin hafva nyss blifvit sammanvigde. En himmelsk glädje och frid hvilar öfver den kyska brudens hela väsende och den lycklige brudgummen är stolt som en kung i sitt rike. En gammal man med hvitt hår småler mot de unga nygifta, och en ädel medelålders fru gråter af glädje. Den förre är rådman Olof Reuss, i dag klädd i de återfunna medaljerna, och den sednare är enkefru Winckler, den ömmaste moder af alla på denna jorden. Dessa fyra personer stiga i båten. Den lägger ut under varma välönskningar från land. Slupen klyfver hastigt vågen och lägger till vid briggen Lucretia, som är öfverfull med vimplar hissade på kaptenens bröllopsdag. Fyra kanonskott gifva tillkänna, att Lucretia lättar ankar för att gå till sjös. De gamla följa med ett stycke, innan de skiljas från det käraste de ega på denna jorden, och sålunda slutade ju ej så illa novellen: *Lif och död?*

Slut.

Stockholm, G. W. Blomqvists Boktryckeri, 1869.